

Enhet for rustjenester

Kvinnetiltaket og

Ressurssenter

- for voldsutsatte kvinner i aktiv rus

Bestilling

Kjennetegn ved målgruppa - hvem er de?

Rus- og psykisk helse, fysisk helse, levekårssituasjon: bolig, økonomi, familie/nettverk, hverdagsaktiviteter, tilknytning til rusmiljøet o.l.

Spesielle utfordringer knyttet til at de er kvinner?

Hvilke krise-, omsorgs- og behandlingstilbud finnes for dem?

Hva er god hjelp? Fokus på utredning, stabilisering og psykososial ivaretagelse.

Tidsplan

- 09.00 Velkommen v/Trine og Petter
- 09.05 Kvinner i rus - hvem er de, og hvilke utfordringer møter de? v/Eva Sørli
- 09.30 *Gruppeoppgave:* Hvordan jobber dere med disse kvinnene i deres egne tjenester?
- 09.45 Pause
- 09.55 Hva er god hjelp?
Fokus på utredning, stabilisering og psykososial ivaretagelse.
- 10.15 *Gruppeoppgave:* Hvordan kan dere tilrettelegge for at tilbudet blir bedre?
Hva trengs hos dere lokalt - nye tilbud?
Mer kompetanse?
Bedre samhandling?
- 10.25 Avslutning med spørsmål

Kjennetegn ved målgruppa?

“En rusmisbruker vil alltid prøve å manipulere alle rundt seg til enhver tid”
(Sitat fra somatisk klinikk v/større sykehus)

“Hun vil jo ikke ha hjelp av oss”
(Sagt av politiet om voldsutsatt)

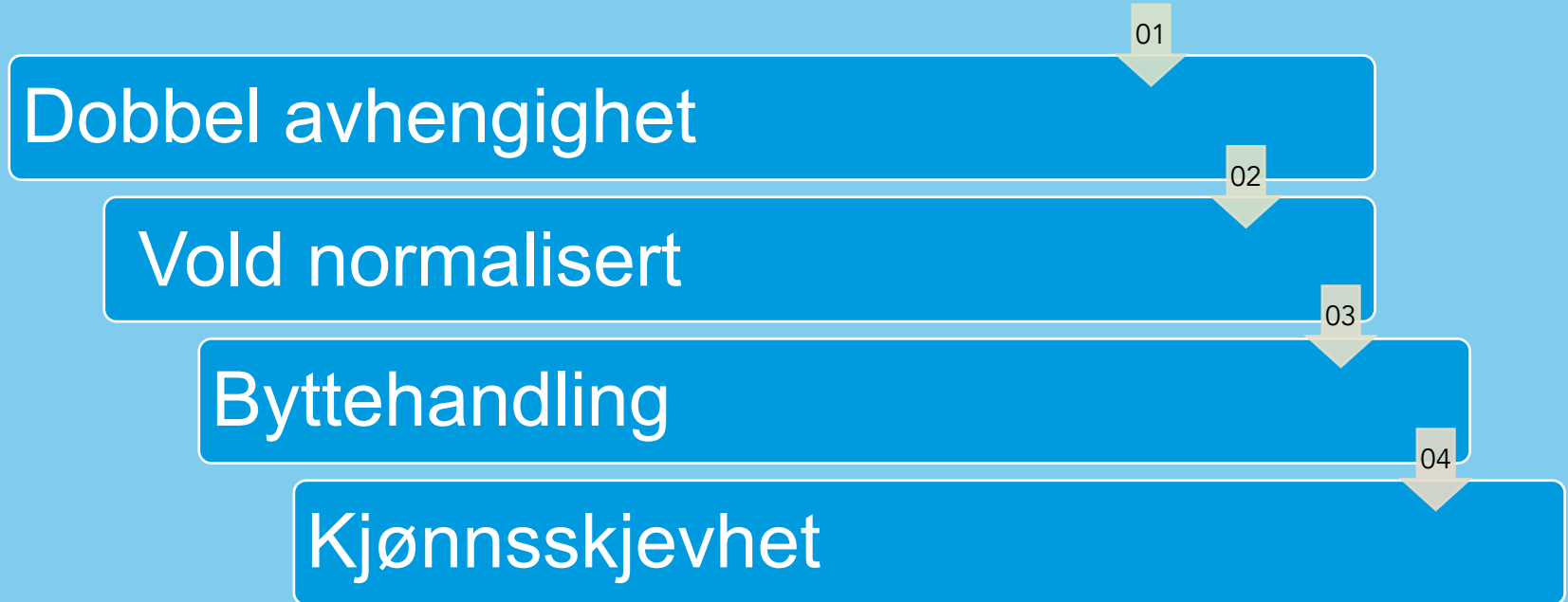
Kvinner i rusmiljøet, blir beskrevet som “Sårbare”

“Har hun levd voldsutsatt i den boligen ett helt år, klarer hun en måned til”
(sagt av fagleder v/NAV kontoret som ga avslag på midlertidig bolig)

“..ja, men langt fra svake” (uttalt av personalet som arbeider med målgruppa)

Vold i rusmiljøet-

Rusavhengige voldsutsatte skiller seg ut på noen områder fra andre voldsutsatte gruppe

Komplekst

Erfaringer

Kjønns- og morsrollen

Gjengangere

Avhengighetsforhold til menn

Seksualitet og kropp

Bostedsløse

Økonomisk avhengige

Vond oppvekst / Voksen

Skam og skyld, stigma, relasjoner, komplisert kjønnsrolle

Seksualitet, beskyttelse, nærhet, nettverk, kropp som kapital, byttehandel

Bostedsløse, offentlig støtte, "parasittisk" nettverk og/eller livsførsel

Fysisk og psykisk uhelse

Alvorlige
personlighetsforstyrrelser

Ernæring

Tannhelse

Alkoholrelaterte skader

Kognitive skader

Hyperkinetisk forstyrrelse/ADHD

Rusutløste
psykoser

Sår

Spiseforstyrrelser

Kroniske eller residiverende
infeksjonssykdommer

Angstlidelser og
depresjon

Rusrelaterte akutte
overdoser

Udiagnostisert
Ubehandlet

Uavhengige psykoselidelser

Traumer

“gitt opp”

Økt risiko for vold

Risikofaktorer for å *utøve* vold

- Personlighetsforstyrrelser
- Tidligere utøvd partnervold

Risikofaktorer for å bli *utsatt* for partnervold

- Tidligere blitt utsatt for partnervold

37 % ♂
31 % ♀

- Arbeidsledighet
- Har selv sett eller vært utsatt for vold som barn
- Rusavhengighet
- Psykisk og/eller fysisk uhelse
- Aksept / holdninger som støtter bruk av vold

77 % ♀
71 % ♂

50% vitne til vold flere ganger

Voldsformer

Økonomisk

Fysisk vold

Seksuell

Psykisk

Latent

Materiell

Digital

Strukturell

Negativ sosial
kontroll

Æresrelatert

Nær relasjon??

«Kvinner i aktiv rus er en gruppe som lever ukonvensjonelle liv, og som ofte har nære avhengighetsforhold til andre enn de som tradisjonelt inngår i definisjonen av «nære relasjoner»

Ofte er kvinnene avhengige av voldsutøver ved at det er denne personen som også er kilde til rusmidler. Det er behov for å se på om lovens definisjon av nære relasjoner er god nok til å favne disse kvinnenes komplekse hverdag»

“Vold i nære relasjoner”

Straffeloven § 282 :

- nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje, slektning i rett oppstigende linje,
- *noen i sin husstand eller noen i sin omsorg*

Krisesenterloven §2 :

- *Gjensidige plikter* overfor hverandre
- *Har vært avhengige av hverandre.*
Eks. nåværende eller tidligere ektefelle, partnere, samboere eller kjærester og familie og slekt av voldsutøver eller voldsutsatte.
- *bor i samme husstand eller har omsorgsplikt overfor den voldsutsatte.*

Livssituasjon

Bostedsløse.
Økonomisk avhengige (nødpenger/kronekort)

Dårlig støtte i nettverk; Kontakten med evt barn, øvrig familie og nettverk, ofte mangelfull og preget av konflikter

Mangler nødvendige hjelpemidler som telefon, bankID, pass eller identifikasjonsmidler. Postkasse..

Barrierer for å søke/få hjelp

- Tillitsutfordringer
- Redsel for represalier
- Skam- og skyldfølelse
- De vet ikke hvor eller hvordan de kan søke hjelp
- Avhengighet til voldsutøver/ Emosjonelle bånd til voldsutøver /Lojalitet
- Lav selvtillit, dårlig fysisk helse, eller en oppfatning av at overgrepene ikke er alvorlige nok
- Oppfatninger av hjelpeapparatet /erfaringer - egne og andres.

09.30: Gruppeoppgave:

Hvordan jobber dere med disse kvinnene i deres egne tjenester?

09.45 Pause

09.55 Hva er god hjelp?

Krise- og oppfølgingstilbud til voldsutsatte kvinner i aktiv rus

Ressurssenteret tilbyr

- Kriseovernatting/botilbud dersom du trenger akutt beskyttelse
- Råd, veiledning, informasjon og støttesamtaler
- Etablering av kontakt med øvrige relevante hjelpetjenester og støttepersoner.
- Midlertidig botilbud til bostedsløse etter vedtak fra NAV.

Ressurssenterets ansatte er

Helse- og sosialfaglig utdannet. Blant annet psykiatrisk sykepleiere, vernepleiere, sosionomer, barnevernspedagoger, ergoterapeuter m.m. og har **Kompetanse** innen rus, psykiatri, kommunale- og sosiale tjenester, voldsrisikokartlegging, -vurdering og -håndtering.

Voldskoordinator har base ved Ressurssenteret

Kan tilby individuell oppfølging etter behov, og i samarbeid med øvrig hjelpeapparat.

Relevante tema i støttesamtaler kan være:

- Egen sikkerhet og voldsrisiko, og utarbeidelse av sikkerhets- og håndteringsplaner hvis man lever voldsutsatt
- Konflikthåndtering, forebyggende kommunikasjon og deeskalering
- Rusmestring og psykisk helse
- Konsekvenser av å leve med vold i nære relasjoner
- Traumer, triggere og forvarsler
- Informasjon om bl.a. lovverk, tilgjengelige sikkerhetstiltak, ressurser og støttenettverk

Ressurssenterets tilbud og kapasitet 23/24

**EN hybel
krisesenterplass**

>300 døgn overbelegg
første driftsår

De fleste overført til
midl.tidig botilbud etter
vedtak fra NAV

6 hybler =
Midlertidig
botilbud for
bostedsløse
kvinner i aktiv rus.

Etter vedtak fra
NAV.

Husleieinnskrevnin
g etter individuelle
utregninger (alt fra
0kr-15000kr/mnd)

**De fleste er blitt
utsatt for vold**

Ventelister/
prioriteringer

Den voldsutsatte
kvinnen velger å
dra

1.driftsår 23/24

26 kvinner i målgruppen v/krise-/botilbudet

+ avklaringsdøgn

Utenfor målgruppe
Forlot senteret før de ble kartlagt
Noen kunne følges opp poliklinisk/ambulant uten botid

Drop-in falt utenfor registrering (avkrevde ikke personalia)

Gjennomsnittsalder

35 år

ROP

Trygdet eller
sosialstønader

Bostedsløse

Rusavhengighet

Utsatt for
vold i nær
relasjon

Fysiske
og/eller
psykiske
utfordringer

Svært spredt i alder

Utsatt for
gjentatt vold
i miljøet

Oppholdstid v/krisetilbudets botilbud

>14 dager

Reetablering av
målgruppen
utfordrende

Sikkerhetstiltak i
midlertidig bolig
utfordrende

Fleksibilitet i kapasitet og tilbud

Tilbakeføring/reinntak på krisesentertilbud ihht krisesenterloven
dersom husleieinnkreving ble et problem

Den kollektive boformen

Skjerming og sammensetning av beboere

Dropin og mottak

Tilgang på de “ukjente”

A large blue downward-pointing arrow connects the first box to the second box.

Tørre å spørre
Avklaring fremfor avvisning...

A large blue downward-pointing arrow connects the second box to the third box.

Oppfølging etter vold tilpasset målgruppen

Relasjon
Tillit
Åpenhet
Stabilitet
Pålitelig
Fleksibel

Metoder

Ambulant

Hjemmebesøk,

Jevnlig telefonkontakt

Samarbeidsmøter

Nettverksarbeid

Tema:

Hverdagssikkerhet

Støttesamtaler ift psykisk helse,

Traumereaksjoner etter voldshendelser

Voldsrisikovurdering og oppfølging rundt sikkerhet i egen bolig.

Oppfølging

>7

Lever
voldsutsatt

Samarbeid på tvers
Relasjon

Monitorering

“Skape åpne rom”
→ RASK
INTERVENSJON

Kartlegging og sikkerhetstiltak

Innkønst og voldsrisikokartlegging basert på
ATV (Alternativ til vold)

SARA- V3
Voldsrisikokartleggingsverktøy
for partnervold

Utarbeider av håndteringsplaner og
igangsettelse av relevante sikkerhetstiltak

Risikohåndteringsplan

Benyttes for oppfølging av voldsutsatte tilknyttet Kvinnetiltaket, Ressursenteret ved Enhet for Rustjenester i Trondheim kommune.

Planen gjelder for:

Sist oppdatert:

PID	Født	Telefon
Hjemmehørende i:		
Bostedsadresse:		
Oppfølging/tilsyn:		Oppdatert:
Risikovurderinger:		Oppdatert:
SARA-V3:		Oppdatert:
Voldrisikoppfølging fra Politi/domstol: ☐ Voldsalarm ☐ Besøksforbud ☐ Omvendt voldsalarm		
Navn på partner/voldsutever(e):		
Kjønneteegn:		
Adresse:		
Personens sårbarhetsområder for å bli utsatt for vold:		
Annet:		

HÅNTERINGSPLAN

for

Dato: _____

Risikosituasjoner:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Risikofaktorer:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Trinn 1: Situasjon/hendelse:
Handling:

Ansvar:

Trinn 2: Situasjon/hendelse:
Handling:

Ansvar:

Trinn 3: Situasjon/hendelse:
Handling:

Ansvar:

Oppfølging og aktivitetsplan:

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag

Kontaktpersoner/nettverk:

Instans	Navn	Hvem/rolle	Telefon
Krisesentertilbudet	Eva Sørlie	Voldskoordinator	47756923
Ressursenteret/ Kvinnetiltaket		Primærkontakt	47756647 (Vakttlf. degnåpen) 95263106 91672254
SARA-Kontakt/ Politikontakt	Mariel Hovde	Etterforsker, leder i RISK team og repr. i TryggEst Fagressursgruppe	99398713
Fastlege			
Andre Instanser	Reidun Hobbesland Gerd Ingrid Olsen	TryggEst	93227631 91672513
Legevakt			
Ambulant oppfølging			
Advokat			
HVK			
NAV			
Pårørende/ Støttepersoner			

Annen kritisk informasjon:

Tilgjengelighet: På dagtid, ring til Vakttelefon ved Ambulant team /Kvinnetiltaket. Denne betjenes av Ressursenteret utover kontortid. Ring alltid 112 først ved akutt hendelse.
Rutiner for samhandling: Primærkontakt dokumenterer jevnlig (minst 1/uke) om status til voldkoordinator og /eller relevante andre kontaktpersoner på området voldsrisiko/sikkerhet. Det blir deretter samhandlet med relevante samarbeidspersoner, om alle vesentlige endringer ved risiko

Kontaktinfo andre:

Planen evalueres minimum 1/mnd i samarbeidsmøte-/gruppemøte. Men planen skal være dynamisk og kan endres fortløpende i tråd med aktuell situasjon.

SAMARBEID PÅ TVERS

Rapportering og dokumentasjon

Strukturelle kartlegginger og dynamiske planer er utfordrende å få til for de fleste

Taushetsplikt - Skjermet journal

Krisesenterloven begrenser samarbeid

Bekymring og Avverge

>50%

Fastlege eller
Helse- og
velferdskontor

Anonymisert drøfting
som ledd i avverge

TryggEst-
fagressursgruppe

Politiets Risk-team,
Psykiatrigruppe

Ordinært Krisesenter

Kompleks målgruppe=komplekst handlingsrom

Nulltoleranse for vold?

Besøksforbud og voldsalarm?

Bøtelegge brudd?

Anmeldelse av hendelser det er vanskelig å bevise? **Henleggelse**

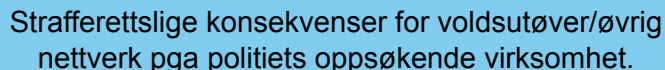
Oppfølging etter voldshendelser?

Drar tilbake til voldsutøver, autonomi, monitorere livstruende vold.

Ambivalens til besøksforbud, avhengig av voldsutøver

Voldsalarmen (telefonstr, vanskelig å passe på)

Brudd på besøksforbud gir bøter

 Strafferettslige konsekvenser for voldsutøver/øvrig nettverk pga politiets oppsøkende virksomhet.

Voldsutsatt må betale bøkene for å unngå represalier

Oppfølging etter voldshendelser krever fleksibilitet og tilgang på behandling.

Metode

Monitorering og offerbeskyttelse

Holdninger og verdier

Tabunedbryting

Kriseteori

Traumekunnskap

Relasjons- og nettverksarbeid

Kulturkunnskap på mange nivå

Mestringsfokusering

Kunnskap om makt/avmakt

Trygging

Etablering av egne grenser

Oppsøkende virksomhet

Resultat av Samarbeid på tvers pga bekymring

- boligbytter
- anmeldelser
- omvendt voldsalarm
- voldsalarm og besøksforbud
- forlengelse av varetekt
- sikkerhetstiltak i regi kommune (økt bistand)
- brutte relasjoner med voldsutøvere
- bearbeidelse og åpning for behandling av traumer og krisereaksjoner
- samtykker

- fra helkommunal til ordinær bolig
- helsehjelp
- avstand gir mer innsikt i egen situasjon
- kunnskap om vold
- økonomisk autonomi
- pårørendekontakt reetablert
- økt trygghet til at hjelpeapparatet bryr seg

Bidra til
åpne
“vinduer og
dører”

Fleksibilitet og bruk av digitale verktøy

Temabaserte individuelle
samtaler og fokus på sikkerhet

Hjemmebesøk og
poliklinisk virksomhet

Kjennskap til partner og parforholdet

- samtaler, felles og individuelt
- monitorering av aktuell situasjon gjennom samarbeid på tvers

Reetablering og sikkerhet

Ihht til veilederen for
krisesentertilbudet, skal man i
arbeidet med å finne en ny bolig,
ta hensyn til sikkerhet

Gjenkjennbart

Petter Dahle, faglig rådgiver i NAPHA beskriver boligens funksjon på en gjenkjennbar måte:

Boligen er et grunnleggende menneskelig behov.

En fundamental betingelse i våre liv og et viktig utgangspunkt for livsutfoldelse.

Et sted vi søker ly for været, ro fra omgivelsene, restituerer og hviler ut.

Et hjem.

Stedet vi lager mat, spiser, sikrer egenomsorg og dyrker interesser.

Hjemmet gir oss mestringsopplevelser og mening.

En viktig betydning for identitet og sosiale tilhørighet.

Den knyttes til opplevelsen av frihet, selvbestemmelse og privatliv.

(NAPHAs Temahefte “ET STED Å BO, MED ROM FOR Å LEVE”)

Viktige relevante sikkerhetstiltak

beliggenhet,

nabolag,

innsyn fra
uteområder,

nærhet til offentlig
kommunikasjon

fysisk sikring av
boenhet/leilighet,
som etasje

ikke er på
bakkeplan,

sikkerhetslenke,
kikkehull i døra,

Adgangskontroll; ringeklokke med kamera
eller calling som viser hvem som ringer på
etc.

Utfordringer

Reetablering/gode sikkerhetstiltak tilpasset komplekse liv

Ressurser - gode ettervernstilbud

Sammensatte problemer trenger differensiert hjelpetilbud som samarbeider

Forståelse av målgruppen;

Samarbeidspartnere som har tilstrekkelig kunnskap om denne gruppen

Samarbeidspartnere som kan være fleksible og tenke alternativt

Avvisning og uteblivelse

Rusavhengigheten styrer

Tidsaspekt - våre rammer

Tøff arbeidshverdag - veiledning og debriefing

Hva trenger vi?

Kompetanseheving

Sikre god kartlegging

Samarbeide på tvers

Individuell oppfølging

10.15: Gruppeoppgave:

Hvordan kan dere tilrettelegge for at tilbudet blir bedre?

Hva trengs hos dere lokalt - nye tilbud?

Mer kompetanse?

Bedre samhandling?

Trenger vi kvinne-/botiltak?

Flere boliger

Kriseovernatting/ “Åpen retur” for risikofylte liv

Kvinnefellesskapet

Dele skambelagte erfaringer

Støtte hverandre

Relasjonstrening

Et fristed - slippe spillet med mennene

Skjerming - bruker huset som buffer “lade batteriene”

Lite hus gir trygghet - spesielt viktig for kriseutsatte kvinner

Viktig å bygge opp spesialkompetanse på kvinner og rus

Formaliserte samarbeidsavtaler og rutiner

Kan vi finne nye måter å møte voldsrisiko på?

SPØR OM VOLD

Mer samarbeid og åpenhet om risiko?

Benytte hverandre mer i enkeltsaker?

[Kompetanse om vold og overgrep i nære relasjoner](#) : Innledende kartlegging av føringer, opplæringsstrukturer og kompetansebehov. Innspill til tverrsektoriell kompetansestrategi. Rapport 2019:26, Utgiver Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).

[Rus og menneskerettigheter](#) Publisert 21. september 2022

[Håper du har plass](#) - En rapport om krisesentertilbudet for personer i aktiv rus. Rapport 1:2024. Publisert 8.februar Utgiver ACTIS Rusfeltets samarbeidsorgan.

[Utvikling av boligsosiale botilbud i Trondheim kommune](#) - Et forprosjekt i samarbeid med Trondheim kommune, Rapport 1/2023, skrevet av Karl J. Johansen, Utgitt 2023 Utgiver: Stiftelsen Kompetansesenter for brukererfaring og tjenesteutvikling (KBT)

[Temahefte bolig](#) "Et sted å bo, med rom for å leve - Inspirasjon til boligsosialt arbeid. Utgitt: 2021 Utgiver: Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA)

[Våldutsatthet hos missbrukande kvinner - en studie-TA \(1\).pdf](#). Vem ser oss? En studie om kvinner i missbruk och deras upplevelser av våld i nära relation, Utgivet av Länsstyrelsen i Västmanlands län 2021.

[Krisesenterveileder - Faglig veileder for innholdet i krisesentertilbudet | Bufdir](#)

[Bufdir.no/vold](#)

«Å være kvinne i et rusmiljø» Tuyet Vo Thi Kim, Masteroppgave i sosialt arbeid og sosialpedagogikk, Institutt for sosialfag Universitetet i Stavanger,2017

“Kvinner i rusmiljøet, Levde liv, marginalisering og mestringsstrategier”, Øystein Bruun Ericson, Masteravhandling, Institutt for kriminologi og retts sosiologi, UNIVERSITETET I OSLO, Mai 2019

“FRITT VILT”, En undersøkelse om voldserfaringene til kvinner i prostitusjon,Av Ulla Bjørndahl og Bjørg Norli, Oslo, 2008

[Kvinner på Randen. From Street to home](#) NORGE KVINNER PÅ RANDEN, NASJONAL RAPPORT FOR PROSJEKT «FROM STREET TO HOME», INVESTIGATING HOW AN INTEGRATED APPROACH TO HOUSING, PROVISION AND SOCIAL SUPPORT CAN REDUCE THE THREAT, OF VIOLENCE AGAINST WOMEN, RAPPORTEN ER UTGITT AV ALF as, Senter for arbeidslivsforberedelse., 2014

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjielte

Ennet for rustjenester

Kvinnetiltaket; Voldskoordinator Ressursenteret for kvinner

Besøksadresse: Bispegata 9d

Tlf: 477 56 923 (voldskoordinator)

Tlf: 477 56 647 (Ressurscenterets døgnapne bo- og
Krisetilbud)

epost:

ressurscenter.rustjenester@trondheim.kommune.no

eva.camilla.sorlie@trondheim.kommune.no

www.trondheim.kommune.no